

**UCHWAŁA NR XII/89/16
RADY MIEJSKIEJ W CZYŻEWIE**

z dnia 9 marca 2016 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Czyżew na lata 2014-2017

Na podstawie art. 7 ust. 1, pkt. 9, art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1515¹⁾), art. 87 ust.1,3,4 i 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i o opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446²⁾) Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Czyżew na lata 2014-2017, zaopiniowany pozytywnie przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XXXVII/254/14 z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Czyżew na lata 2014-2017 (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 2264).

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Czyżewa.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Witold Sienicki

---

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz.1045 i 1890.

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 397, 774 i 1505.

Załącznik do Uchwały Nr XII/89/16
Rady Miejskiej w Czyżewie
z dnia 9 marca 2016 r.

GMINNY PROGRAM

OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY CZYŻEW NA LATA 2014-2017

1. Wstęp

Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Czyżew na lata 2014-2017 zwany dalej „gminnym programem opieki nad zabytkami” określa kierunki działań i zadania gminy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zachowanego w granicach administracyjnych gminy i opieki nad nimi.

Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), który określa cele, wytyczne do konstruowania, zobowiązuje burmistrza do sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami, który sporządza się na okres 4 lat.

Gminny program opieki nad zabytkami powinien służyć rozwojowi gminy, a tym samym społeczności lokalnej poprzez stworzenie ram dla aktywnego zarządzania zasobem składającym się na lokalne dziedzictwo kulturowe, w tym jego promowanie i upowszechnianie.

Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada miejska w drodze uchwały. Uchwalenie poprzedzone jest wyrażeniem opinii przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, ma przy tym charakter obligatoryjny.

Z realizacji programu burmistrz sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie miejskiej.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną do opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która w art. 87 ust. 1 zobowiązuje burmistrza do sporządzenia na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami.

Program ten ma na celu, w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn.zm.) w przepisach art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 86 objęła zabytki ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w ustawach dotyczących budownictwa, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, ochrony przyrody i ustawach dotyczących gospodarki nieruchomościami, prowadzeniu działalności kulturalnej, muzeach, bibliotekach i archiwach.

Natomiast wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn.zm.) zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Gminny program opieki nad zabytkami koresponduje z założeniami dokumentów programowych województwa podlaskiego oraz dokumentami krajowymi.

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013–2016

W tezach do Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określono siedem podstawowych zasad konserwatorskich:

- primum non nocere,
- maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymanie się od działań niekoniecznych),
- usuwania tylko tego, co na oryginał działa niszcząco,
- czytelności i odróżnialności ingerencji,
- odwracalności metody i materiałów,
- wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

- Założenia zawarte w Narodowej Strategii Kultury na lata 2004 – 2020

Przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. Narodowa Strategia Kultury na lata 2004 - 2013 i Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 przygotowane w 2005 r. przez Ministerstwo Kultury, będące rządowymi dokumentami tworzącymi ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską, zawierają ogólne założenia do tworzenia programu opieki nad zabytkami. Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego

Gminny program opieki nad zabytkami jest zgodny z wyznaczonymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (przyjętym przez Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr IX/80/03 z 27.06.2003 r.) celami polityki przestrzennej, zasadami zagospodarowania przestrzennego województwa oraz zasadami ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego. W sferze kulturowej obejmującej ochronę dziedzictwa kulturowego przyjęto w planie ogólne zasady kompleksowych działań ochronnych i rewaloryzacyjnych oraz promowania regionalnych walorów dziedzictwa kulturowego.

- Program Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020

Celem strategicznym programu wojewódzkiego jest ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego. Podstawą tak sformułowanego celu jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju i upowszechniania

kultury a także za poważny potencjał naszego regionu, służący wzrostowi konkurencyjności wobec innych regionów w zakresie atrakcyjności turystyki, inwestycji oraz powstawaniu nowych miejsc pracy w sektorze turystyczno – usługowym.

- Strategia Rozwoju Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2002-2015

Strategia Rozwoju Powiatu Wysokomazowieckiego przyjęta została Uchwałą nr XXIX/217/02 Rady Powiatu Wysokomazowieckiego z dnia 27 czerwca 2002 roku. W analizie sytuacji oraz założonych celach i sposobach ich realizacji, ww. Strategia Rozwoju nie zajmuje się tematyką dziedzictwa kulturowego oraz ochrony zabytków na terenie powiatu wysokomazowieckiego.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminny

Dla Gminy Czyżew wykonane zostały następujące dokumenty programowe:

a) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czyżew z roku 2012 (Uchwała nr XXII/152/12 Rady Miejskiej w Czyżewie z dnia 3 października 2012 r.), ustala następujące cele zagospodarowania przestrzennego gminy:

- stworzenie warunków do inwestowania na terenach korzystnych z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i kulturowego, z uwzględnieniem zasad ich ochrony,
- stworzenie warunków dla rozwoju turystyki związanej z obsługą ruchu samochodowego,
- uporządkowanie funkcjonalno-przestrzenne i estetyczne zabudowy, poprawa wizerunku wsi,
- ochrona krajobrazu kulturowego,

b) Strategia Rozwoju Gminy Czyżew na lata 2009 – 2015 (Uchwała nr XXVII/140/09 Rady Gminy Czyżew z dnia 21 kwietnia 2009 roku). Zgodnie ze Strategią Rozwoju określono cele społeczne rozwoju:

- tworzenie warunków do wzrostu miejsc pracy na terenie gminy,
- utrzymanie i racjonalne wykorzystanie obiektów środowiska kulturowego,
- przeciwdziałanie procesom degradacji obiektów zabytkowych,
- tworzenie warunków do rozwoju oświaty, podnoszenia poziomu wykształcenia oraz świadomości ekologicznej mieszkańców,
- tworzenie warunków do rozwoju sportu,
- tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb kulturalnych miejscowej ludności,

c) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

W 2007 roku uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy (uchwała Nr VIII/42/07 z dnia 27 czerwca 2007r, z późn. zm.) dla obszaru obejmującego miejscowości; Czyżew-Osada oraz obszarów przyległych miejscowości: Czyżew-Stacja, Czyżew- Siedliska, Czyżew-Złote Jabłko, Czyżew-Sutki, Czyżew-Chrapki, Ołdaki-Magna Brok, Czyżew-Ruś Wieś.

W 2013 roku uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Czyżew część I (uchwała Nr XXVII/195/13 z dnia 25 kwietnia 2013r, rozdział 2, Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej).

Plan wskazuje obiekty wpisane do rejestru zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z rysunkiem planu oraz wykazem, dla których ustala:

- 1) nakaz zachowania substancji zabytkowej obiektu przy remoncie lub modernizacji obiektu.
- 2) nakaz utrzymania proporcji bryły, kompozycji i detalu architektonicznego elewacji;
- 3) nakaz utrzymania geometrii dachu;
- 4) nakaz uzyskania stosownego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków, na:
  - prowadzenie wszelkich prac przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu,

- prowadzenie badań i prac archeologicznych oraz architektonicznych,
- dokonywanie podziałów zabytków,
- dokonywanie zmiany przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku,
- podejmowanie innych działań, które mogłyby wpłynąć na naruszenie substancji zabytkowej lub wygląd zabytku.

Plan wskazuje obiekty wpisane do ewidencji zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z rysunkiem planu oraz wykazem, dla których ustala:

- 1) nakaz zachowania historycznego charakteru budynków,
  - 2) nakaz utrzymania proporcji bryły, kompozycji i detalu architektonicznego elewacji poprzez szczególną dbałość o:
    - ukształtowanie bryły budynku,
    - opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny),
    - wykończenie ścian zewnętrznych i pokrycia dachów.
  - 3) nakaz utrzymania geometrii dachu;
  - 4) nakaz uzyskania uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków, na prowadzenie wszelkich prac budowlanych w obrębie obiektów będących w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- d) W Urzędzie Miejskim w Czyżewie zgodnie z art. 22 ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzona jest od roku 2003 gminna ewidencja zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

W roku 2013 zweryfikowano ilość obiektów i zaktualizowano dane. Wszystkie obiekty nieruchomości mają założone karty adresowe.

5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Gmina Czyżew jest gminą miejsko-wiejską położoną w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego w powiecie wysokomazowieckim. Pod względem strukturalnym obszar gminy stanowi jednorodny obszar produkcji rolnej. Z położeniem na wysoczyźnie Wysokomazowieckiej wiąże się dobra przydatność rolnicza, duży udział gleb chronionych na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Krajobraz gminy jest typowo rolniczy z niewielkim udziałem terenów zadrzewionych i leśnych.

5.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Czyżew swój początek datuje na XI w. Była to wieś podległa kasztelanii święckiej. Pierwsi osadnicy przybyli tu ze środkowej części Mazowsza. Okolice Czyżewa zniszczone w czasie najazdów litewskich w II połowie XIII w. zasiedlone zostały ponownie w XIV w. przez rycerzy herbu Pobóg, którzy otrzymali wielkie nadania ziemskie tworząc niewielkie osady podzielone między wielu drobnych rycerzy. W 1738 roku Marek i Karol Godlewscy założyli miasto o nazwie Czyżew. Założono je na gruntach wsi Czyżew Kościelny, a Król August III nadał miastu przywilej na 4 jarmarki rocznie i na targi. W 1826 r. miasteczko liczyło 74 domy i 811 mieszkańców. Przeprowadzenie w 1854r. linii kolejowej Warszawa-Petersburg przyczyniło się do wzrostu liczby ludności do 1508 osób w 1860 r. W 1864r. władze carskie przeprowadziły nowy podział administracyjny, tworząc obok miast gminy wiejskie. Powstała wtedy gmina Dmochy Glinki z siedzibą władz w Czyżewie, obejmująca okolice Czyżewa. W roku 1870 Czyżew utracił prawa miejskie i został jako osada miejska włączony do gminy Dmochy Glinki, należącej do powiatu ostrowskiego. W latach 1955-73 obszar gminy był podzielony na kilka małych jednostek administracji terytorialnej tzw. gromadzkie rady narodowe. Osada Czyżew stała się siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej w Czyżewie Osadzie, a następnie Gminy Czyżew-Osada. Następstwem tego utworzono nową nazwę urzędową miejscowości „Czyżew – Osada”, która obowiązywała od 1975r. do końca 2010r. Z dniem 1 stycznia 2011r. po 140 latach Czyżew odzyskał prawa miejskie.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Do XVI Gminę Czyżew zamieszkiwali wyłącznie chrześcijanie, następnie w związku z nabyciem praw miejskich zaczęła do Czyżewa napływać ludność żydowska. W XVII w była to wieś licząca 47 domów i

zamieszkiwało ją około 370 mieszkańców. W ciągu następnych 33 lat ilość zabudowań wzrosła do 89 domów a liczba mieszkańców zwiększyła się do 1508 r. Ludność Czyżewa przeważnie zajmowała się drobnym rzemiosłem i handlem. Ten ostatni skupiał się głównie w rękach ludności żydowskiej stanowiącej 97% mieszkańców. Podstawą utrzymania ludności zamieszkałej we wsiach wokół Czyżewa, a stanowiącej szlachtę zaściankową, było rolnictwo. 5.2.3. Zabytki nieruchome

Teren Gminy Czyżew nie obfituje w cenne obiekty zabytkowe, choć znajduje się tu kilka przykładów architektury sakralnej, oraz dworsko-folwarcznej, które są cennymi, ciekawymi i wartymi poznania obiektami. Zabytki architektury i budownictwa występują na terenie większości miejscowości gminy. Są to: kościoły, plebanie, zabudowania dworskie, budynki mieszkalne i gospodarce. Zachowały one elementy pierwotnych układów urbanistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Na terenie gminy znajduje się **79 zabytkowych obiektów nieruchomych**.

Do najbardziej znaczących zabytków z terenu Gminy Czyżew można zaliczyć takie obiekty jak:

Kościół pw. Św. Piotra i Pawła zlokalizowany w Czyżewie Osadzie wybudowany został w latach 1869-1874 wg projektu Leonardo Marconiego w stylu neorenesansowym. Jest to budowla murowana, dwu-wieżowa, o charakterze bazylikowym. Wewnątrz zabytkowe polichromie. Ołtarz główny pochodzi z 1875 roku, barokowe rzeźby z 1740 roku. Wyposażenie świątyni pochodzi z XVIII i XIX w. Ochroną konserwatorską objęto również starą część cmentarza grzebalnego należącego do parafii rzymskokatolickiej pw. Św. Piotra i Pawła z zabytkowymi kaplicami których obecny stan wymaga renowacji. Kolejnym zabytkiem związanym silnie z historią Czyżewa jest **Synagoga** zwana potocznie bożnicą i fragment cmentarza żydowskiego. Ten ostatni zachował się w najmniejszym stopniu. Zostało tylko kilka nagrobków oraz fragment muru ogrodzeniowego. Część grobów zabrały rodziny przenosząc je na inne cmentarze, część zaś została bezpowrotnie zniszczona. Prawdopodobnie w 1870 roku w Czyżewie istniały 2 synagogi drewniane, jedną zaś przebudowano i w miejsce drewnianej powstała murowana z cegły nie tynkowana i przetrwała do dziś. Bożnica zachowała swój dawny wygląd, pozostały również charakterystyczny wykonany w cegle, motyw tablic Mojżeszowych. Obecnie budynek ten został wydzierżawiony na magazyn.

Kościół p.w. Św. Stanisława zlokalizowany w **Dąbrowie Wielkiej** to neogotycki budynek wybudowany w latach 1883-1889. Jest to budowla bazylikowa, trójnawowa, z elementami neoromańskimi. W ołtarzu głównym znajduje się barokowy obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem namalowany w pierwszej połowie XVIII w. Wyposażenie kościoła pochodzi z XVIII w. i przełomu XIX i XX w. W czasie II wojny światowej Niemcy wyburzyli dwie wieże. Odbudowa kościoła po

zniszczeniach wojennych nastąpiła w latach 1947-60.

Zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Doroty w Rosochatem Kościelnem w skład, którego wchodzi: murowany kościół z 1546 r., drewniana dzwonnica z 1825 r., drewniana plebania z 1931 r. oraz cmentarz rzymskokatolicki. Kościół parafialny p.w. Św. Doroty w został zbudowany w latach 1527-1546 w stylu późnogotyckim. Jest to budynek murowany z cegły na fundamencie z łamanego granitu, nie tynkowany z wyjątkiem kruchty północnej, blend okiennych i fryzu podokapowego. Elewacje kościoła są opięte uskokowymi szkarpami, a w narożach ustawiono szkarpy ukośne. Szczyt kościoła jest trójkątny, dwustrefowy. Wąskie nawy boczne, wydzielone masywnymi kwadratowymi filarami, otwierając się ku głównej półkolistymi arkadami. Chór muzyczny założono na planie wycinku koła, pod nim znajduje się trójdzielna kruchta otwarta do nawy trzema półkolistymi arkadami. Kościół był wielokrotnie remontowany. Podczas ostatniej wojny został spalony, odbudowano go w 1950 r.

5.2.4. Zabytki ruchome

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Na terenie Gminy Czyżew do szczególnie wartościowych obiektów należą wyposażenia kościołów.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic Czyżewa. Środowisko kulturowe gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Na terenie gminy znajduje się **123 stanowiska archeologiczne**.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i dziedzictwo niematerialne

Nie zarejestrowano zabytków w zbiorach muzealnych i zabytków niematerialnych.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

- 1) Stan zachowania dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Czyżew jest średni, nie ma szczególnych zagrożeń. Są dwa rodzaje podstawowych przyczyn zagrożeń:
  - a) naturalne tj. czas w połączeniu z działaniem przyrody: warunki atmosferyczne, zmiany temperatury, wiatr, słońce, światło i szkodniki biologiczne tj. pleśń, grzyby, owady,
  - b) związane z czynnikiem ludzkim takie jak: zużycie, pożary, zmiany techniki i technologii produkcji, zmiany zwyczajów i stylu życia, zmiany gospodarczo – ustrojowe.
- 2) Szansą dla zabytków jest przede wszystkim świadoma potrzeba ich zachowania istniejąca w mentalności lokalnej społeczności.

W krajobrazie kulturowym gminy najliczniejszym zabytkiem jest drewniana zabudowa zagrodowa. Gmina podejmuje działania, by właściwie wykorzystać dziedzictwo kulturowe. Jest ono nie tylko historycznym źródłem korzeni i istotnym czynnikiem tożsamości mieszkańców, ale stać się może czynnikiem przyciągającym potencjalnych turystów, przyczyniając się tym samym do aktywizacji gospodarczej i społecznej gminy. Dlatego konieczna jest właściwa ekspozycja istniejących obiektów, zapewnienie warunków do pełnego wykorzystania ich walorów estetycznych, artystycznych i historycznych chociażby poprzez poszukiwania nowych zadań i adaptacji umożliwiających funkcjonowanie obiektów zabytkowych w realiach gospodarki rynkowej. Dla ochrony istniejącego dziedzictwa należy przyjąć zasadę nadrzędności jego ochrony nad bieżącymi potrzebami zagospodarowania przestrzennego.

Równolegle, należy jak najszerzej zainteresować społeczność z przekształceniem zagród w gospodarstwa agroturystyczne, w których mieszkając, mogliby prowadzić dodatkowo niewielki handel, pamiątki regionalne, ale o innym niż tradycyjnie przyjęło się charakterze np. domowe przetwory: owocowe powidła, konfitury, chleb wiejski itp lub usługi: tkanie, roboty na drutach, hafty.

- 3) Niewielkie zespoły zabudowy, zachowane w miejscach o znacznych walorach krajobrazowych mogą być przez obecnych właścicieli sprzedawane z przeznaczeniem na domy rekreacyjne.
- 4) Prace konserwatorskie przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków mogą być dotowane z różnych źródeł, właściciele muszą o nie występować – gmina powinna udzielić im odpowiednich informacji.

7. Założenia programowe

a. Określenie stanów własnościowych obiektów

- ustalenie szczegółowej lokalizacji obiektów na działkach gruntu,
- nawiązanie współpracy ze Starostwem Powiatowym w Wysokiem Mazowieckiem w celu ustalenia właściciela lub użytkownika,
- naniesienie ustalonych danych własnościowych obiektów do kart ewidencyjnych;

b. Określenie stanów technicznych obiektów

- nawiązanie współpracy z powiatowym organem nadzoru budowlanego w celu ustalenia stanu technicznego zinwentaryzowanych obiektów,
- naniesienie wniosków i opinii w sprawie dalszej kwalifikacji obiektów do gminnej ewidencji dóbr kultury,
- określenie niezbędnych prac rewitalizacyjnych obiektów , określenie szacunkowej wartości ich przeprowadzenia;

c. Bieżąca aktualizacja ewidencji dóbr kultury w gminie

- wprowadzanie zmian dotyczących rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów,
- wprowadzanie zmian dotyczących stosunków własnościowych;

d. Dokonanie podziału dóbr kultury na kategorie i opracowanie zasad opieki nad nimi

- nawiązanie współpracy z wojewódzką służbą ochrony zabytków i dokonanie wspólnej oceny w kontekście przeprowadzonej inwentaryzacji,
- poinformowanie właścicieli obiektów o ich zakwalifikowaniu oraz o wymogach w zakresie opieki nad nimi,
- dostosowanie przepisów prawa miejscowego;

e. Podejmowanie działań w zakresie odnowy zabytków

- pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością gminy
- informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków.

f. Określenie zasad udostępniania zabytków w celach turystycznych

- ustalenie z właścicielami wykazu obiektów udostępnianych w celach turystycznych
- oznakowanie obiektów udostępnianych w celach turystycznych
- opracowanie tablic informacyjnych zamieszczonych na zewnątrz obiektów zawierających podstawowe dane historyczne o obiekcie

g. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez gminę
- publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie lokalnej i na stronie internetowej gminy.

h. Organizacja i sposób ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

W 2005 r. został opracowany odrębny „Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej Gminy”. Plan ten został wykonany na potrzeby obrony cywilnej Gminy, uzgodniony z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Starostą Wysokomazowieckim.

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- a) prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (budowa parków kulturowych, wykonywanie decyzji administracyjnych, m.in. wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- b) finansowych (m.in. korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich, dotacji, subwencji, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych);
- c) koordynacyjnych (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego, współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);
- d) społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami);
- e) kontrolnych (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Na mocy art.87 ust.1 i ust.5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami gminny program opieki nad zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, co 2 lata burmistrz sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia radzie miejskiej. Wskazane jest aby sprawozdania z realizacji Programu były przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym m.in. poziom (w % bądź liczbach):

- wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo- konserwatorskich przy zabytkach,
- liczbę obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczbę wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczbę utworzonych szlaków turystycznych,
- liczbę wydanych wydawnictw, liczba szkoleń, imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.
- liczbę osób zatrudnionych w agroturystyce i dziedzinach związanych z ochroną zabytków,
- ilość zabytków oznakowanych znakiem błękitnej tarczy.

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Ogólna zasada wyrażona w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wskazuje, że opieka nad zabytkiem sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza. W celu stworzenia warunków dla właściwej i skutecznej ochrony zasobów kulturowych i obiektów zabytkowych przewidziane są określone źródła finansowania ze środków publicznych. Państwo zobowiązuje się przy tym do wspomagania finansowego zadań realizowanych przy konserwacji obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. W myśl art. 73 ustawy osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna będąca posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru zabytków albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie może ubiegać się o dotację celową z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót

budowlanych przy zabytku. Dotacje mogą być przyznawane przez:

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programów Operacyjnych,
- Wojewodę ze środków pozostających w dyspozycji Wojewódzkiego Konserwatora

Zabytków właściwego dla terenu, na którym zlokalizowany jest obiekt zabytkowy wpisany do rejestru zabytków.

Są to dwa niezależne źródła finansowania.

Kolejnym ze źródeł finansowania może być:

- Budżet Samorządu Województwa Podlaskiego,
- Budżet Gminy,
- Fundusz Kościelny,
- Fundusz Ochrony Środowiska,
- Środki Unii Europejskiej.

W odrębnej kategorii wymienić należy także przewidziane prawem środki prywatne:

- osób fizycznych,
- osób prawnych,
- fundacji, czy stowarzyszeń,
- organizacji kościelnych
- i innych podmiotów.

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

W latach 2014 – 2017 głównym celem działań gminy będzie podniesienie wartości zachowanego dziedzictwa kulturowego w świadomości lokalnej społeczności a także zbieranie informacji i przygotowanie narzędzi pozwalających na zachowanie ich właściwego stanu. W tym celu zakłada się wykonanie następujących zadań:

- a) udostępnienie informacji o zabytkach znajdujących się na terenie gminy przez zamieszczenie gminnej ewidencji zabytków na stronie internetowej gminy;
- b) przesłanie informacji do wszystkich właścicieli obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków;
- c) wydruk karty adresowej oraz informacja o możliwości zapoznania się z gminnym programem opieki nad zabytkami na stronie internetowej gminy lub z wydrukiem w Urzędzie Miejskim;
- d) współpraca z właścicielami – opracowanie szkoleń dotyczących adaptacji, rewaloryzacji i remontowania obiektów zabytkowych oraz możliwości pozyskiwania funduszy na ten cel;
- e) stałe prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków;
- f) wykonywanie inwentaryzacji architektoniczno-konserwatorskich zagrożonych obiektów zabytkowych;

12. Załączniki

Załączniki:

Nr 1. Rejestr zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

Nr 2. Gminna ewidencja zabytków.

Nr 3. Rejestr stanowisk archeologicznych.

Załącznik Nr 1 do Załącznika do Uchwały Nr XII/89/16
 Rady Miejskiej w Czyżewie
 z dnia 9 marca 2016 r.

Rejestr zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

NR	NAZWA OBIEKTU	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	CZAS POWSTANIA	FORMA OCHRONY
1	DWÓR	BRULINO KOSKI	PO PRAWEJ STRONIE DROGI PROWADZĄCEJ PRZEZ WIEŚ	1880r. /1996-1967r./	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-191 Z DNIA 11.10.1985
2	CMENTARZ WOJENNY Z I WOJNY ŚWIATOWEJ	BRULINO KOSKI	NA SKRAJU WSI, PRZY DRODZE ŁĄCZĄCEJ BRULINO KOSKI I BRULINO LIPSKIE	1915r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-529 Z DNIA 07.12.1994
3	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P. W. ŚW. PIOTRA I PAWŁA	CZYŻEW	PRZY UL. ZAMBROWSKIEJ	1869-1874r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-58 Z DNIA 28.04.1980
4	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI PARAFII P. W. ŚW. PIOTRA I PAWŁA	CZYŻEW	PRZY UL. ZARĘBSKIEJ	II połowa XIX w.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-343 Z DNIA 21.12.1987
5	KAPLICA GROBOWA SZTOLCMANÓW	CZYŻEW	W ZESPOLE CMENTARZA RZYMSKIKATOLICKIEGO, PRZY UL. ZARĘBSKIEJ	3 ćw. XIX w.	
6	KAPLICA GROBOWA MAŁOWIESKICH	CZYŻEW	W ZESPOLE CMENTARZA RZYMSKIKATOLICKIEGO, PRZY UL. ZARĘBSKIEJ	1868r.	
7	OGRODZENIE CMENTARZA PARAFIALNEGO	CZYŻEW	W ZESPOLE CMENTARZA RZYMSKIKATOLICKIEGO, PRZY UL. ZARĘBSKIEJ	4 ćw. XIX w.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-343 Z DNIA 21.12.1987
8	BOŻNICA	CZYŻEW	UL. PIWNA	Początek XX w.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-207 Z DNIA 05.11.1985
9	CMENTARZ WOJENNY Z I W. ŚW.	CZYŻEW	PRZY UL. CIECHANOWIECKIEJ	1915r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-261 Z DNIA 03.03.1987

10	CMENTARZ WOJENNY Z I W. ŚW.	CZYŻEW	PRZY UL. MAZOWIECKIEJ	1915r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-262 Z DNIA 03.03.1987
11	CMENTARZ WOJENNY Z I W. ŚW.	CZYŻEW	PRZY UL. SZKOLNEJ	1915r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-260 Z DNIA 03.03.1987
12	PARK DWORSKI	CZYŻEW	W ZESPOLE DWORSKO - PAŁACOWYM, PRZY UL. ZAMBROWSKIEJ	II połowa XIX w.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-217 Z DNIA ~~16.12.1985~~
13	DOM GENERAŁA ROSZKOWSKIEGO	CZYŻEW	UL. MAZOWIECKA 12	Początek XX w.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-279 Z DNIA 30.04.2010
14	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P. W. ŚW. STANISŁAWA BISKUPA	DĄBROWA WIELKA	PRZY GŁÓWNYM SKRZYŻOWANIU	1883-1889r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-407 Z DNIA 15.06.1990
15	KAPLICA W ZESPOLE KOŚCIOŁA P. W. ŚW. STANISŁAWA BISKUPA	DĄBROWA WIELKA	W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO, PRZY GŁÓWNYM SKRZYŻOWANIU	1903r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-407 Z DNIA 15.06.1990
16	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI PARAFII P. W. ŚW. STANISŁAWA BISK.	DĄBROWA WIELKA	W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO, PRZY GŁÓWNYM SKRZYŻOWANIU, NAPRZECIW KOŚCIOŁA	Połowa XIX w.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-350 Z DNIA 21.12.1987
17	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P. W. ŚW. DOROTY	ROSOCHATE KOŚCIELNE	PRZY SKRZYŻOWANIU UL. KOŚCIELNEJ Z ULICĄ CZYŻEWSKĄ	1546r. /1919r. 1946- 1949r./	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-8 Z DNIA ~~27.04.1956~~
18	DZWONNICA W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P. W. ŚW. DOROTY	ROSOCHATE KOŚCIELNE	W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO, PRZY SKRZYŻOWANIU UL. KOŚCIELNEJ Z ULICĄ CZYŻEWSKĄ	1775r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-227 Z DNIA ~~27.03.2000~~
19	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI PARAFII P. W. ŚW. DOROTY	ROSOCHATE KOŚCIELNE	PRZY ULICY CZYŻEWSKIEJ	I połowa XIX w.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-344 Z DNIA ~~21.12.1987~~

Załącznik Nr 2 do Załącznika do Uchwały Nr XII/89/16
 Rady Miejskiej w Czyżewie
 z dnia 9 marca 2016 r.

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW MIASTA I GMINY CZYŻEW

NR	NAZWA OBIEKTU	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	CZAS POWSTANIA	FORMA OCHRONY
1	HISTORYCZNY UKŁAD PRZESTRZENNY CZYŻEWA	CZYŻEW	UL. DUŻY RYNEK, MAZOWIECKA, ZARĘBSKA, NURSKA, KOŚCIELNA, CMENTARNA, CICHA	II połowa XVII – I połowa XIX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
2	BRAMA I OGRODZENIE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P. W. ŚW. PIOTRA I PAWŁA	CZYŻEW	W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO, PRZY UL. ZAMBROWSKIEJ	4 ćw. XIX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
3	CMENTARZ ŻYDOWSKI	CZYŻEW	PRZY UL. SPOKOJNEJ	XIX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
4	CMENTARZ WOJENNY Z I W. ŚW.	CZYŻEW	PRZY UL. ZAMBROWSKIEJ	1915r.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
5	POMNIK KU CZCI POLEGŁYCH POLSKICH ŻOŁNIERZY I MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO	CZYŻEW	UL. MAŁY RYNEK	1931r.	-
6	DOM	CZYŻEW	UL. KOŚCIELNA 2	Początek XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
7	DOM	CZYŻEW	UL. DUŻY RYNEK 11A	Początek XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
8	DOM	CZYŻEW	UL. DUŻY RYNEK 13	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
9	DWORZEC KOLEJOWY	CZYŻEW	UL. KOLEJOWA 7B	1859-1862r.	WPIS DO REJ. ZAB. NR. A-380 Z DNIA 28.12.1988
10	PAROWOZOWNIA	CZYŻEW	UL. KOLEJOWA 7	Lata 60 XIX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z
11	DOM	CZYŻEW	UL. KOLEJOWA 17	XIX/XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
12	WIEŻA CIŚNIEŃ	CZYŻEW	UL. KOLEJOWA	Początek XX w.	-
13	DOM	CZYŻEW	UL. KOŚCIELNA 2	Początek XX w.	-

		CZYŻEW			UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
14	DOM	CZYŻEW	UL. KOŚCIELNA 12	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
15	DOM	CZYŻEW	UL. KOŚCIELNA 20	Początek XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
16	DOM	CZYŻEW	UL. KOŚCIELNA 27	Lata 20 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
17	DOM	CZYŻEW	UL. KRÓTKA 1	Lata 20 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
18	DOM	CZYŻEW	UL. KRÓTKA 4	Lata 10 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
19	DOM	CZYŻEW	UL. KWIATOWA 6	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
20	DOM	CZYŻEW	UL. KWIATOWA 8	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
21	DOM	CZYŻEW	UL. KWIATOWA 10	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
22	DOM	CZYŻEW	UL. MAZOWIECKA 2	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
23	DOM	CZYŻEW	UL. MAZOWIECKA 6	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
24	DOM	CZYŻEW	UL. MAZOWIECKA 27	Lata 20 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
25	DOM	CZYŻEW	UL. MAZOWIECKA 28	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
26	DOM	CZYŻEW	UL. MAZOWIECKA 37	Lata 20 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
27	DOM	CZYŻEW	UL. NIEPODLEGŁOŚCI 2	Lata 20 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
28	DOM	CZYŻEW	UL. NURSKA 1	Lata 20 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
29	DOM	CZYŻEW	UL. NURSKA 6	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007

30	DOM	CZYŻEW	UL. NURSKA 14	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
31	DOM	CZYŻEW	UL. NURSKA 18	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
32	DOM	CZYŻEW	UL. NURSKA 24	Lata 20 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
33	SZKOŁA	CZYŻEW	UL. NURSKA 28	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
34	MŁYM MOTOROWO-ELEKTRYCZNY	CZYŻEW	UL. NURSKA BEZ NUMERU	1948r.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
35	DOM	CZYŻEW	UL. PIWNA 5	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
36	DOM	CZYŻEW	UL. ZARĘBSKA 28	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
37	DOM	CZYŻEW	UL. ZARĘBSKA 29	Lata 20 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
38	DOM	CZYŻEW	UL. ZARĘBSKA 33	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
39	DOM	CZYŻEW	UL. ZARĘBSKA 39	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
40	DOM	CZYŻEW	UL. ZARĘBSKA 41	Lata 30 XX w.	UCHWAŁA VIII.42.07 RADY GMINY Z DNIA 27.06.2007
41	PARK	CZYŻEW SUTKI	NA SKRAJU WSI, PRZY DRODZE ŁĄCZĄCEJ CZYŻEW SUTKI I DMOCHY WOCHY	Koniec XIX w.	-
42	DOM	DĄBROWA CHERUBINY	W ZAGRODZIEN NR 2	Początek XX w.	-
43	DOM	DĄBROWA KITY	W ZAGRODZIEN NR 5	Początek XX w.	-
44	DOM	DĄBROWA MICHAŁKI	W ZAGRODZIEN NR 2	1937r.	-
45	DOM	DĄBROWA NOWA WIEŚ	W ZAGRODZIEN NR 37A	1940r.	-
46	PLEBANIA W ZESPOLE KOŚCIOŁA P. W. ŚW. STANISŁAWA BISKUPA	DĄBROWA WIELKA	W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO, PRZY GŁÓWNYM SKRZYŻOWANIU, BUDYNEK NR 21	1887r.	-
47	DOM	DĄBROWA WIELKA	W ZAGRODZIEN NR 23	1919r.	-

48	PARK	DĄBROWA WIELKA	NA WSCHODZIE OD GŁÓWNEGO SKRZYŻOWANIA	II połowa XIX w.	-
49	DOM	DMOCHY BĄBOLE	W ZAGRODZIEN NR 2	1930r.	-
50	DOM	DMOCHY WYPYCHY	W ZAGRODZIEN NR 3	1918r.	-
51	DOM	KACZYN HERBASY	W ZAGRODZIEN NR 13	1913r.	-
52	CHLEW	SIENNICA KLAWY	W ZAGRODZIEN NR 1	Koniec XIX w.	-
53	STODOŁA	SIENNICA LIPUSY	W ZAGRODZIEN BEZ NUMERU	Koniec XIX w.	-
54	DOM	SIENNICA ŁUKASZE	W ZAGRODZIEN NR 6	Lata 20 XX w.	-
55	DOM	SIENNICA ŁUKASZE	W ZAGRODZIEN NR 7	Początek XX w.	-
56	STODOŁA	SIENNICA ŚWIĘCHY	W ZAGRODZIEN NR 15	Początek XX w.	-
57	DRÓŻNICZÓWKA	STOKOWO SZERSZENIE	W ZAGRODZIE NR 1	1879r.	-
58	KAPLICZKA PRZYDROŻNA	ŚWIĘCK STRUMIANY	PO PRAWEJ STRONIE DROGI PROWADZĄCEJ PRZEZ WIEŚ	XVIII w.	-
59	DOM	ZALESIE STARE	W ZAGRODZIE NR 3	Początek XX w.	-

Załącznik Nr 3 do Załącznika do Uchwały Nr XII/89/16
 Rady Miejskiej w Czyżewie
 z dnia 9 marca 2016 r.

Rejestr stanowisk archeologicznych

NR	MIEJSCOWOŚĆ	OBSZAR AZP	STANO- WIKO W MIEJSCO- WOŚCI	STANO- WISKO NA OBSZRZE AZP	RODZAJ STANOWISKA	CHRONOLOGIA	NUMER W REJESTRZE ZABYTEKÓW
1	BIENKI STARE	44 – 79	1	10	śląd osadnictwa	OWR	-
2	CZYŻEW CZYŻEW	44 – 79	1	2	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
3		44 – 79	2	9	osada	wczesne średniowiecze	-
4	CZYŻEW SIEDLISKA	45 – 79	1	12	śląd osadnictwa osada	średniowiecze NOW	-
5	CZYŻEW SIEDLISKA	45 – 79	2	13	śląd osadnictwa	epoka kamienia	-
6	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	1	83	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
7	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	2	84	osada, śląd osadnictwa	średniowiecze okres nowożytny	-
8	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	3	85	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
9	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	4	106	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
10	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	5	130	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
11	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	6	131	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
12	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	7	132	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-

13	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	8	133	osada	późne średniowiecze	-
14	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	9	134	śląd osadnictwa	pradzieje	-
15	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	10	135	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
16	DĄBROWA CHERUBINY	43 – 79	11	136	śląd osadnictwa	pradzieje	-
17	DĄBROWA NOWA WIEŚ	44 – 80	1	4	śląd osadnictwa	okres nowożytny	-
18	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	1	18	osada osada	wczesna epoka żelaza okres nowożytny	-
19	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	2	77	osada	średniowiecze	-
20	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	3	78	osada osada	wczesna epoka żelaza okres nowożytny	-
21	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	4	79	osada osada	średniowiecze okres nowożytny	-
22	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	5	80	osada, śląd osadnictwa	OWR średniowiecze	-
23	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	6	81	osada, śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza średniowiecze	-
24	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	7	82	osada śląd osadnictwa	mezolit średniowiecze	-
25	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	8	112	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
26	DĄBROWA WIELKA	43 – 79	9	113	osada	wczesne średniowiecze	-
27	DMOCHY BĄBOLE	44 – 79	1	3	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	OWR okres nowożytny	-
28	DMOCHY BĄBOLE	44 – 79	2	4	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	OWR okres nowożytny	-

29	DMOCHY BĄBOLE	44 – 79	3	7	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze	-
30	DMOCHY RODZONKI	44 – 79	1	1	cmentarzysko kurhanowe	OWR	77/A (biał.), A-155 (łomż.), 78/1-A (biał.), A-156 (łomż.), 79/A (biał.), A-157 (łomż.), Z DNIA 05.11.1968
31	DMOCHY RODZONKI	44 – 79	2	6	śląd osadnictwa	okres nowożytny	-
32	KACZYN HERBASY	43 – 79	1	45	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
33	KACZYN HERBASY	43 – 79	2	46	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
34	KACZYN HERBASY	43 – 79	3	47	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
35	KACZYN HERBASY	43 – 79	4	48	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
36	KACZYN HERBASY	43 – 79	5	70	osada, śląd osadnictwa	średniowiecze	-
37	KACZYN HERBASY	43 – 79	6	71	śląd osadnictwa	epoka kamienia – epoka brązu	-
38	KACZYN HERBASY	43 – 79	7	72	osady	średniowiecze	-
39	KACZYN HERBASY	43 – 79	8	73	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
40	KACZYN HERBASY	43 – 79	9	76	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
41	KACZYN STARY	43 – 79	1	9	osada śląd osadnictwa	pradzieje wczesne średniowiecze	-
42	KACZYN STARY	43 – 79	2	49	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
43	KACZYN STARY	43 – 79	3	50	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
44	KACZYN STARY	43 – 79	4	59	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-

45	KACZYN STARY	43 – 79	5	60	śląd osadnictwa	mezolit – okres nowożytny	-
46	KACZYN STARY	43 – 79	6	61	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
47	KACZYN STARY	43 – 79	7	62	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
48	KACZYN STARY	43 – 79	8	90	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
49	KACZYN STARY	43 – 79	9	91	śląd osadnictwa	pradzieje	-
50	KACZYN STARY	43 – 79	10	122	osada	wczesne średniowiecze	-
51	KACZYN STARY	43 – 79	11	123	osada, śląd osadnictwa	średniowiecze	-
52	KRZECZKOWO GROMADZYN	44 – 79	1	8	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	OWR średniowiecze	-
53	KRZECZKOWO SZEPIELAKI	44 – 79	1	5	śląd osadnictwa	XVI w.	-
54	KRZECZKOWO SZEPIELAKI	44 – 79	2	11	śląd osadnictwa	OWR	-
55	MICHAŁOWO WIELKIE	45 – 79	1	8	osada	wczesne średniowiecze	-
56	MICHAŁOWO WIELKIE	45 – 79	2	9	śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze	-
57	MICHAŁOWO WIELKIE	45 – 79	3	10	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	mezolit – weż wczesne średniowiecze późne średniowiecze – NOW	-
58	MICHAŁOWO WIELKIE	45 – 79	4	11	śląd osadnictwa	epoka brązu	-
59	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	1	10	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia późne średniowiecze	-
60	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	2	11	osada	wczesne średniowiecze	-
61	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	3	12	osada ślady osadnictwa	epoka kamienia okres nowożytny	-

62	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	4	15	osada śląd osadnictwa	OWR wczesne średniowiecze	-
63	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	5	51	osady	średniowiecze	-
64	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	6	52	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
65	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	7	53	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
66	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	8	54	osada śląd osadnictwa	mezolit okres nowożytny	-
67	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	9	55	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
68	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	10	56	osada osada	późne średniowiecze okres nowożytny	-
69	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	11	57	osada śląd osadnictwa	mezolit okres nowożytny	-
70	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	12	58	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradzieje średniowiecze	-
71	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	13	63	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	mezolit okres nowożytny	-
72	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	14	64	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	mezolit średniowiecze	-
73	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	15	65	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
74	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	16	66	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
75	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	17	67	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradzieje średniowiecze	-
76	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	18	114	osada	wczesne średniowiecze	-

77	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	19	117	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	mezolit średniowiecze	-
78	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	20	118	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
79	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	21	119	obozowisko	mezolit	-
80	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	22	120	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
81	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	23	121	śląd osadnictwa	OWR	-
82	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	24	124	ślady osadnictwa	średniowiecze	-
83	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	25	125	osada	późne średniowiecze	-
84	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	26	139	osada	późne średniowiecze	-
85	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	27	140	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
86	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	28	144	śląd osadnictwa	XV - XVI	-
87	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	29	145	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
88	ROSOCHATE KOŚCIELNE	43 – 79	30	146	wieś historyczna wieś historyczna	późne średniowiecze okres nowożytny	-
89	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	1	16	osada ślady osadnictwa	mezolit okres nowożytny	-
90	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	2	86	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
91	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	3	87	śląd osadnictwa	pradzieje	-
92	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	4	88	śląd osadnictwa	średniowiecze	-
93	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	5	89	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia późne średniowiecze	-
94	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	6	126	osada	późne średniowiecze	-

95	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	7	127	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny	-
96	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	8	128	śląd osadnictwa	średniowiecze	-
97	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	9	129	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
98	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	10	137	osada	późne średniowiecze	-
99	ROSOCHATE NARTOŁTY	43 – 79	11	138	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	mezolit okres nowożytny	-
100	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	1	1	grodzisko „OKOP”	XI – XIII w.	29/A (biał.), A-152 (łomż.), Z DNIA 07.03.1966
101	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	2	2	osady śląd osadnictwa	pradzieje okres nowożytny	-
102	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	3	3	cmentarzysko szkieletowe	XII – XIII w.	120/A (biał.), A-160 (łomż.), Z DNIA 10.11.1970
103	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	4	4	osada przyrodowa	XII – XIII w.	121/A (biał.), A-161 (łomż.), Z DNIA 10.11.1970
104	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	5	8	osada ślady osadnictwa	mezolit średniowiecze	-
105	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	6	38	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
106	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	7	39	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
107	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	8	40	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
108	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	9	41	osada śląd osadnictwa	mezolit okres nowożytny	-

109	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	10	42	śląd osadnictwa	mezolit – wczesna epoka żelaza	-
110	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	11	43	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze okres nowożytny	-
111	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	12	44	obozowisko/osada	mezolit - wczesna epoka żelaza	-
112	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	13	92	osada	wczesne średniowiecze	-
113	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	14	93	osada śląd osadnictwa	mezolit średniowiecze	-
114	ŚWIĘCK STRUMIANY	43 – 79	15	94	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
115	ZALESIE STARE	43 – 79	1	13	śląd osadnictwa	średniowiecze	-
116	ZALESIE STARE	43 – 79	2	14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia okres nowożytny	-
117	ZALESIE STARE	43 – 79	3	115	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
118	ZALESIE STARE	43 – 79	4	116	osada	późne średniowiecze – okres nowożytny	-
119	ZALESIE STARE	43 – 79	5	141	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	-
120	ZALESIE STARE	43 – 79	6	142	osada śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze okres nowożytny	-
121	ZALESIE STARE	43 – 79	7	143	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
122	ZALESIE STEFANOWO	43 – 79	1	68	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	-
123	ZALESIE STEFANOWO	43 – 79	2	69	osada, śląd osadnictwa	średniowiecze	-